

Kronikk, tirsdag 17. januar 2012

Den politiske psykiatri

Krever endring: **Strafferetten må revideres snarest på rettspsykiatrifeltet ellers blir Breivik-saken rettspsykiatriens ruin, skriver Harald Reppesgaard i denne kronikken.** Bildet viser psykiater Torgeir Husby i det han overleverte sakkyndigrapporten om Anders Behring Breivik til tingrettsdommer Nina Opsahl i november. Foto: HEIKO JUNGE, Scanpix Foto: Junge, Heiko

Et hvert samfunn har sin overbygning av lover, normer og kultur. Den legger føringer for psykiatriens faglige normative og lovregulerte bestemmelser.

Harald Ø. Reppesgaard. Pensjonert psykiater og rettspsykiater
Publisert: 17.01.2012 kl. 08:53
Endret: 17.01.2012 kl. 20:40

«Rettspsykiatrien er ingen verdinøytral og apolitisk vitenskap.»

Psykiatrien avspeiler majoritetens meningsstandard. Derfor blir minoritetens «avvik» fra den definerte standard

gjenstand for samfunnets diagnostiske kultur. I «Galskapens historie» (1958) skrev psykologen Michel Foucault at galskapens former er kulturskapte og deler av vårt samfunn og dets historie. Galskapen i sine synlige former er en del av samfunnets historie og vår egen. Behandling er å få de gale tilbake til det borgerlige samfunnets verdier.

Den psykiatriske nomenklaturen – ikke minst Den rettmedisinske kommisjon – benekter enhver berøring med det politiske liv og dermed den politiske siden ved psykiatrien. Den moderne psykiatrien beherskes av biomedisinske ingeniører som melder til politikerne: Vi må ikke blande fag og politikk. Psykiatrien som påstås å være apolitisk og verdinøytral skal samtidig være fasit for hva samfunnet mener om galskap og normalitet. Denne objektive vitenskapen har sine legitime røtter fra nettopp det samfunnet den tjener, ikke minst rettspsykiatrien som er konsipert av det juridiske fellesskapet. Fasiten er derfor i samfunnets hender. **Psykiatrien som fasit for galskap og normalitet er et gissel for samfunnskrefter som på forhånd har bestemt svarene. Svarene har bare fått latinske betegnelser – diagnosene.**

For å beholde sin tro på politisk og kulturell nøytralitet har det ledende fagsjikt på en sublim måte fortrent disse fakta. De forfinede bortforklaringer kunne selv være en psykiatrisk diagnose verd. Rettspsykiatrien bedrives i dag uten kunnskap om politisk, ideologisk og kulturell drivkraft bak lovovertrедeres motiv og handling.

Kunnskapsløsheten og manglende interesse for transkulturelle og ideologiske fenomener er akilleshælen for psykiatriens troverdighet. Forskeren N. Coker påpeker dette i sin bok «Racism in medicine. An agenda for change». Slikt er faglig inkompetanse. **Det settes heller diagnoser på det esoteriske og uforståelige. Radikal islam og ekstreme politiske syn betegnes som bisart tankegods, vrangforestillinger og personlighetsforstyrrelser.** Både i, og særlig utenfor vår kulturkrets, blir slike karakteristika ikke forstått som kun galskap men som ideologi og politikk. Tilhengere av slike ideologier er forbilder for mange noe vi erfarer i sosiale medier. Leverandører av rasistiske og islamofobe ideer er ikke psykotiske men oppegående folk. De deler sine dystopiske framtidsvyer om rasehygiene og vår overlegenhet, med blant annet helsedirektør Karl Evang før krigen. Mange psykiatere og leger hadde samme oppfatning. Evang gikk sterkt inn for kastrering av tatere, sigøyner og samer, for å beholde de «beste» egenskapene i folkehelsen. I boka «Rasepolitikk og reaksjon», (1934) skrev han: «Den tanke for eksempel å begrense antall dårlige arvebærere, er en helt rasjonell tanke, som sosialismen alltid har gått inn for. I det sosialistiske plansamfunn vil dette naturlig inngå som ledd i det forebyggende sunnhetsarbeid.» Slike ekstreme, rasistiske tanker var også i store deler av befolkningen i Europa og i USA. Høyreekstreme, fascistoide, islamofobe ideologier er i dag utbredt i Polen, Ungarn, Tsjekia, Romania, Estland m.fl.

Anders Behring Breivik eksponerte i sitt manifest tankegods som har solid fotfeste i virkeligheten og er ingen vrangforestilling, men politikk.

Når Breivik mener at han er en tempelridder i forsvaret av Europa mot muslimsk okkupasjon som er initiert av «kulturmarxister», kan det virke som klassiske vrangforestillinger for psykiatere som ikke kjenner til teoriene bak. I boblen Breivik var i, foran pc-en på gutterommet i digital kontakt med rasistiske, islamofobe og konspiratoriske miljøer verden rundt, er dette en virkelighetsoppfatning som støttes av nok folk til at man kan oppleve det som «normalt». Betydelig stoff til Breiviks tankegods leveres av genuine rasister, tabloide media og opportunistiske politikere som betrakter «de andre», særlig muslimene, som underlegne og mistenkelige. Det er de konspirative, onde gruppebildene som fester seg.

Sverre Riisnæs var innenriksminister under Quisling-regimet og skjøt dødsdømte under krigen. Han risikerte dødsstraff under landssvikoppgjøret. Psykiaterne Lundh og Bauge erklærte ham sinnssyk. Lundh var trosfelle av Riisnæs. Som overlege på Reitgjerdet leste jeg den rettspsykiatriske erklæringen. Bak konklusjonen lå politiske sympatier og Lundh ville berge sin partikamerats liv. Nobelprisvinneren Hamsun fikk påvist «varig svekkede sjelsevner» på grunn av sine nazisympatier alene og kunne ikke straffes. Han var aldri medlem av NS. Riisnæs og Hamsun delte synspunkter med tusenvis av nordmenn og millioner i Europa. Det politiske establishment krevde, om enn fordekt, at Hamsun fikk sin diagnose. Man fengslet ikke en av Europas største forfatter som landssvik. **Den politiske psykiatrien er ikke av ny dato selv om den benektes.**

Rettspsykiatrien er ingen verdinøytral og apolitisk vitenskap. **Den positivistiske holdningen med ensidig biologisk tenkning i psykiatrien og neglisjering av kulturelle og ideologiske faktorer er helt uegnet for å vurdere lovovertrедeres**

politiske og ideologiske motiver.

Strafferetten må revideres snarest på rettspsykiatrifeltet ellers blir Breivik-saken rettspsykiatriens ruin.